పిచ్చి వెంకట్రావు

ఏ భాషలోనైనా పడికట్టు మాటలని కొన్ని వుంటాయి. 'ఆత్మబలం' అనేది అలాంటి వాటిలో ఒక టేమోనని నా అనుమానం! అడపా దడపా మనం వండుకుతినే ఒక కాయను నేతిబీరకాయగా వ్యవహరించడం లేదా? అలాంటి బలమే కావాలి. ఆత్మబలం గూడా! సిసలైన భౌతిక దృష్టిలో లెక్కగడితే, మనిషికున్న శక్తుల పరిమితి చాలా స్వల్పం! ఏదీ. ఒక పెద్ద రాతి గుండును తలకెత్తుకో మనండి చూద్దాం! చేతుల బలంతో ఒక చిన్న యినుపగుండును పిండి గొట్టమనండి ఒప్పుకుందాం! అంతెందుకు, పిడికెడు ఉక్కు శనగలు నమిలి, మ్రింగి జీర్ణం చేసుకోవడమైనా, సాధ్యం కాదే! వాస్తవం యిదై వుండగా లోకంలో ఎక్కడాలేని, ఓ బలం తన ఆధీనంలో వున్నట్టు వూహించి, దానికి అందంగా 'ఆత్మబల' మని పేరుగూడా పెట్టుకున్న మానవుణ్ణి చూస్తుంటే జాలి పుట్టుకొస్తుంది! నా మనోరాజ్యపు వంటింట్లో కూర్చుని రకరకాల అపోహల పాలిటికి తిరుగులేని ద్రవ్య రసాయనాలను తయారు చెయ్యడం నా వృత్తిగాదులెండి, హాబీ! ఆత్మబలమనే అపోహను సాకారపడం కోసం, ఘాటైన ఓ పేటంటు మందును తయారుచెయ్యడానికని ఒక వంటింటి కుందేటితో నా కెంతో కాలంగా అవసరం వుంది. చిరకాలానికి నా కోరిక నెరవేరింది. ఆయాచితంగా వో వ్యక్తి రంగంలో ప్రవేశించాడు....

ఆసలింతకూ పిచ్చి వెంకట్రావుగారికన్నా ముందుగా ఆయన కీర్తి మావూళ్ళో అడుగు పెట్టిందని చెప్పాలి. మడతలు చెరిగి, ముడతలుపడిన

దుస్తుల్నయినా ఆయన ఏమాత్రం బిడియం లేకుండా తొడుక్కోగలడు. తల దువ్వుకున్నాడన్న మాట ఆయన జీవిత చరిత్రలో ఎప్పుడో అరుదుగాగానీ కనిపించని విశేషం. శుభ్రంగా ఆయన చొక్కా గుండీలు వేసుకోగా చూచినవాళ్ళు లేరు. మిట్టమధ్యాహ్నపు మిడిమిడి ఎండలో చెప్పులు లేని వట్టి పాదాలతో తారురోడ్డుపైన నడవగలగడం ఆయనకే చెల్లు! అలాగని యిలాంటి వాలకంవల్ల ఈయన లుబ్ధాగ్రేసరుడని ఒక నిర్ణయానికి రావడానికి సైతం వీల్లేకపోవడమే విచిత్రం! తుఫాన్లు, కరువులు, అగ్ని ప్రమాదాల్లాంటి అవాంతరాలు వచ్చినప్పుడు (తన తరువాతవాళ్ళని మొగమాటంలో పెట్టాలన్న దురుద్దేశంతోనే కావాలి!) చందాల జాబితాలో తన అంతస్తుకు మించిన పెద్దసంఖ్య వేయడం ఈయనరివాజు. అన్నింటికీ మించి ఈయన వ్యక్తిత్వంలో కొట్టవచ్చినట్టుగా కనిపించే ప్రత్యేక లక్షణం ఒకటుంది. అదేమిటంటే - తనను తాను మరచిపోవడం! ఆఫీసు రూంలో కూచుంటే దీపాలు వెలిగి జాము రేతిరి గడచినా పని పూర్తయ్యేదాకా పైకి లేవడు క్లాసులో పాఠం చెబుతుంటే, గంట మ్రోగినా, చెవిలో పడదు. రోడ్డుపైన ఏమాత్రం పరిచితుడు ఎదురైనా వాడి బాగోగులన్నీ సాకల్యంగా విచారించి, తన మూలంగా అతడి కేదైనా తోడ్పాటు అవసరమనిపిస్తే, ఆపని చేపట్టిన తర్వాత గానీ, ఆయన తృప్తిగా నిట్టూర్చడు. ఒకటా రెండా! ఇలా ఎన్నో లీలలు వెంకట్రావుగారివి! అన్నట్లు మరొక ముఖ్యమైన వర్తమానం. వెయ్యికి మించిన విద్యార్థులతో అదొకరాజ్యంలా ఉన్న పెద్ద హైస్కూలు నుంచీ ఈయన ఒక మారుమూల కొంపకు కొట్టుకొచ్చాడంటే యిందుకు కారణం గూడా పనిష్మెంటు ట్రాన్స్ఫరేనట!

ఎంత శిక్షకు అంత నేరం వుండివుండాలి, అదేమిటని తెలుసుకోవాలనిపించడం సహజం. రాబోతున్న పై ఉద్యోగిని గురించిన వివరాలను

ఆరాతీసి, తెలుసుకోడంలో నా సహోద్యోగులు చెప్పుకోదగ్గ శ్రద్ధ తీసుకున్నారని, నిస్సందేహంగా చెప్పగలను.

గుడిలోపలి విగ్రహాన్ని మూల విరాట్టుగానూ, జిల్లా పరిషదధ్యక్షుణ్ణి నేలపైన నడియాడే ప్రత్యక్ష దైవతంగానూ భావించడం, తదనుగుణంగా, నడుచుకోడం, టెంకాయలోకి వచ్చే నీళ్ళలా పరిషత్తు ఉద్యోగుల్లో చోటుచేసుకునే సుగుణం. ఎన్నికలు జరిగి కొత్త అధ్యక్షుడు ఆఫీసు భవనాలకి అవతారమెత్తి రెండేళ్ళు గడచినా, ఈ ప్రబుద్ధుడు, వెంకట్రావుగారు మచ్చు కొకసారైనా శ్రీవారి భేటీకి వెళ్ళలేదంటే, యితడిదంతా ఉలిపికట్టె వాటమని, చెప్పడానికి యింకొక దృష్టాంతం అనవసరం! 'ఎందరెందరో కొమ్ములు తిరిగినవాళ్ళే వెళ్ళొచ్చారు. మీరూ వెళ్ళి రావాలి. ఆలస్యమైనందుకు కోప్పడతారేమో! పరవాలేదు. దాసరి తప్పులు దండముతో సరి!' అంటూ శ్రేయోభిలాషులు మందలించక పోలేదు. అయితే ఆ హితవు నేమి లెక్కపెట్టకుండా ఈ పిచ్చి వెంకట్రావు మహాశయుడు 'అయ్యా! చేర్మనుగారయ్యేదీ, చెవుల పిల్లిగారయ్యేదీ, ఆయనతో నాకు పని వుంటేనే నేను వెళ్ళేది. పనిలేకుండా వెళ్ళి గొప్పవాళ్ళ అమూల్యమైన కాలాన్ని పాడుచేసే హక్కు నాకెక్కడుంది? అనేశాడట! మరైతే అవిధేయతను సహించడానికైనా, ఓ హద్దుంటుంది గదా! వేచి చూచే ఓపిక నశించి స్వయంగా చేర్మనుగారే ఒకసారి స్కూలుపైకి, 'విజిటే'త్తి వచ్చేశారట! వచ్చింది కారులోనా! మరేమన్నానా? శబ్దం వినిపించగానే గబగబా పరుగెత్తి రావద్దా? చేదోయి ఫాలతలానికి సోకగా నమస్కారం చెప్పవద్దా? దయచేయండి అంటూ సంభ్రమంగా లోపలికి తీసుకెళ్ళే కనీసపు మర్యాదకైనా, కరువు రావడమా! ఛేర్మనుగారు కారుదిగి మెట్లెక్కి టక్కు టక్కు మంటూ నడచుకుంటూవెళ్ళి, ఎట్టయెదుట నిలబడేటంతవరకూ ఈయన గుండ్రాయిలా కుర్చీలో బైఠాయించే వున్నా

డట ! అప్పుడిక తల పైకెత్తి చూశాడేమో నింపాదిగా లేచి నిల్చుంటూ ఒక నమస్కారం చెల్లించి దిక్కులేని హుందాతనమంతా వెళ్ళబోస్తూ, 'అయ్యా ! కూచోండి. అన్నాడట ! సరే, ఆయన తల పంకించి వుంటాడు. ఇతగాడితో మాట లెందుకు లెమ్మని చక్కా తనదారిని తాను వెళ్ళిపోయి వుంటాడు. ఆయనలా వెళ్ళిపోగానే సహోపాధ్యాయులు ఈయనగారిని చుట్టుముట్టి ఒక వరుస జాడించి పారేశారట ! అప్పుడీయన నిజంగానే దిక్కు మొగం పెట్టి 'ఆగండి బాబూ ! ఆగండి ! "శాంతి శాంతి !" అంటూ అభయ వచనాలు ప్రారంభించేశాడట ! 'అయ్యలారా ! మీరందరూ బుద్ధిమంతులు, నా మూలంగా యిక్కడేదో పెద్ద అపచారం జరిగిపోయినట్టు మీరు భావించడం నామట్టుకు నాకు ఒక భ్రమా ప్రమాదంగానే తోస్తూ వుంది. ఇప్పుడొచ్చి వెళ్ళిన ఛేర్మనుగారిలాంటి వాళ్ళని కొన్ని వేలమందిని నాయీ చేతులతో నేను మలిచాను. అందుకొకరు నన్ను గౌరవించాలని నేననుకోను, ఛేర్మనుగారు మాత్రం అవసరంలేని మర్యాదలకోసం అర్రులు చాస్తారని మీరెందుకనుకుంటారో నా కర్థం గాదు, అయన గౌరవం ఆయనకు చెల్లించబడింది. మీ పాటుకు మీరు వెళ్ళండి' అంటూ ఈయన తనకు బుద్ధిచెప్పడం కోసం వచ్చిన వాళ్ళను మెత్తమెత్తగా దులిపి పంపించేశాడట !

అంతే సంగతులు ! పదిరోజులు తిరగకమునుపే ట్రాన్స్ఫర్ ఆర్డర్ చేతి కందింది.

ఎంతటి గడుగ్గాయి ఉద్యోగస్తుడైనా తనతప్పు తాను తెలుసుకోవలసిన సందర్భం, ఇక్కడదేం లేకపోయింది. ఈ దుస్థితికి మూల కారణమైన తన బుద్ధిమాలిన తనాన్ని నిందించుకొనడం పోయి, ఈ దుర్గతి, తాకిడికి లుంగలు చుట్టుకుని కృంగిపోవలసింది పోయి, అప్పటికి

బదిలీ ఉత్తరువు నేషనల్ అవార్డుతో సమానమైనట్టు, నిటారుగా తల పైకెత్తుకుని బాణావరానికి విజయం చేశారు వెంకట్రావుగారు!

'అయ్యో! పాపం! ఎంతపని జరిగిపోయిందండీ!' అంటూ ఓదార్చడంకోసం తనను పరివేష్టించిన ఉపాధ్యాయ బృందాన్ని ఉద్దేశించి. పరిసరాల్లోకి కలయజూస్తూ ఆయన ప్రారంభించేశాడు. 'ఇదేనటండీ స్కూలు! ఆహా, ఏం పూచాయండీ యిక్కడ మోదుగుచెట్లు! దూరంగా ఎవడో దేవతా పురుషుడు పడుకున్నట్టు పెద్ద కొండ! దాన్నిండుగా పచ్చని చెట్లు, అక్కడినుంచి మామిడితోపులు, పామీరు ముడిలాంటి మిట్టపైన బడి హాయిగా. ప్రశాంతంగా మాడల్ స్కూలంటే యిలాగే వుండాలి.'

'ఏడవాలో, నవ్వాలో, తోచిందిగాదు నాకు! బాణావరంలో వున్న ఏకైక అయ్యరు హోటల్లో వరుసగా వారం రోజులపాటు భోజనం చేసినవాడు. అన్నంకన్నా ఆకు లలములు మేయడమే సుఖమన్న నిర్ణయానికి రాగలడు, ప్రొద్దుపోయి గాలి కాస్త చల్లబడితే చుట్టు ప్రక్కల మెట్ట పొలాల్లో ఉన్న పాములన్నీ పచారు సల్పడానికని వూళ్ళోకి వచ్చేస్తాయి. ఎండాకాలాల్లో త్రాగడానికి నీళ్ళు దొరికితే బ్రహ్మాండం. చలికాలాల్లో విషజ్వరాల కిది ఇష్టారాజ్యం. వెరశీ అన్ని ఋతువులలోను పరిత్యజనీయం బాణావరం! ప్రత్యేకించి హైస్కూలు హెడ్మాష్టరుకు యిక్కడ ఎదురయ్యే అదనపుబాధ ఒకటుంది. ఈ స్కూలుకు పోష్టుచేయబడ్డ ఏటీచరుకైనా యిదొక మజిలీయేగానీ, గమ్యస్థానం కాదు. ఆరుబయల్లో నెలకొల్పబడి నప్పటికీ జైలు జైలే! జైలు వార్డెనలాంటి ఈ టీచర్ల కన్నివిధాలా తగిన వాళ్ళే విద్యార్థులు గూడా! వీళ్ళు చదువులపైన పెద్దపెద్ద ఆశలు పెట్టుకోరు. పడుతూ లేస్తూ, పదోతరగతిదాకా బండిలాగి, ఓమోస్తరు చిన్న కొలువును అంది పుచ్చుకోవాలను కుంటారు. కొట్టినట్టుగా కొడితే, ఏడ్చినట్టుగా ఏడుస్తానన్న భార్యా భర్తల ఒప్పందంలాంటిది యిక్కడ గురువు

లకు శిష్యులకు మధ్య అమల్లో వుందనుకోవచ్చు ! పరిషత్తు వాళ్ళ యాజమాన్యం క్రింద ఎడారులు ధ్రువప్రాంతాలు శిలామయ ప్రదేశాలు మొదలైనవి లేక పోవడంవల్ల ప్రవాసశిక్ష విధించడానికి కనువుగా యిదొక్కటే మిగిలింది ! ఈ బడిని బాగుచేసే ప్రధానోపాధ్యాయుడు గతంలో పుట్టలేదు. భవిష్యత్తులో పుట్టడు.

ఇలాంటి హైస్కూలు ఒకటి కేవలం తనకోసంగానే ఏర్పాటైవున్నట్టు వెంకట్రావుగారు అమందానందం వెళ్ళబోస్తూరావడం మాకందరికీ చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది. రేయింబవళ్ళు ఆయన ఆఫీసు రూములోనే తిష్ఠ వేసేవాడు. విద్యార్థులు గనుక లాంతరాలు వెలిగించుకుని బడి కొచ్చేస్తే రాత్రివేళ గూడా పాఠాలు చెప్పడానికి సిద్ధపడ్డాడు పారా పలుగూ కడవలూ బకెటూ తెప్పించి సాయంకాలాల్లో పూలతోట పెంపకానికి చర్యలు తీసుకున్నాడు. మరుభూమిలో 'పచ్చ విప్లవం' ప్రారంభమైందంటే నమ్మడం కష్టమే ! ఇందులో 'సిన్సియారిటీ' పాలెంతో, నటన పాలెంతో తెలుసుకునే కుతూహలంతో వోరోజు ఉదయం యింకా భళ్ళుమని తెల్లవారకమునుపే స్కూల్లోకి వెళ్ళాను. శుభ్రంగా ముఖాలు కడుక్కొని. పద్మాసనాలు వేసుకుని. చేసిపెట్టిన బొమ్మల్లా కుర్రవాళ్ళు పాఠాలు వల్లించుకుంటున్నారు.

హెడ్మాష్టరుగారు తొలికోడితో లేచి స్నానానికి వెళ్ళినట్టు తెలిసింది. బస్సుపైన బాణావరాని కొస్తుండగా రోడ్డు కల్లంతదూరంలో ఆయన కొక చెరువు కనిపించిందట ! చెరువు నీరు ఎంతో స్వచ్ఛంగా వున్నట్టుతోచడంతో యికపైన తన కదే స్నానఘట్టంగా ఆయన నిర్ధారణ చేసేశాడట ! వూరికీ, చెరువుకూ మధ్యదూరం ఎంతలేదన్నా మూడు కిలో మీటర్లకు తక్కువుండదు.

దారిలో బడి బంట్రోతు సుబ్బన్న ఎదురయ్యాడు. రంగాపురం వెళ్ళి అయ్యగారికోసం అప్పటమైన పాలు తీలుకొస్తున్నాడట!

"అదేమిటోయ్ సుబ్బన్నా! అయ్యగారికి ఉండూరు పాలు సరి పడవా ?" అన్నాను.

"ఇదొక్కటే గదండీ ఆయనకున్న ఆదరువు! ఉదయం ఆరపడి పాలు పుచ్చుకుంటే, రాత్రుల్లో మిగిలిన అరపడితోబాటు రెండో, మూడో అరటిపళ్ళు పుచ్చుకుంటాడు. మధ్యాన్నం ఒకపూట ఏం తింటాడో అదే తినడం! ఈ మారోజూచ్చినప్పటినుంచీ మధ్యాహ్నాల్లో నేను యింటి కెళ్ళడం లేదనుకోండి! కారియర్‌లో మిగిలివున్న దేదో నాకూ సరిపోతుంది. ఇక్కడమాత్రమే కాదులెండి, ఆయనెప్పుడూ యింతేనట! తిండి తినడం కోసం పుట్టిన వాడిలా కనిపించడు...." మాట్లాడుతూ కెరటంలా ముందుకు సాగిపోయాడు సుబ్బన్న.

మనిషి పిట్టలా వుంటాడు. పిట్ట మేతలతో పొట్టబోసుకోవడం సముచితమే!

హాస్య రసభరితమైన పుస్తకాన్ని చదువుతూ, చదువుతూ మధ్య మధ్యలో అందులోని సంఘటనల్ని నెమరుకు తెచ్చుకొని కాసేపునవ్వుకోడం చదువరుల కందరికీ అనుభవంలోని విషయం. మా స్టాఫ్ మెంబర్ల కిప్పుడు అలాంటి కాలక్షేపానికి కొదవ లేక పోయింది. "ఈరోజేం జరిగిందో తెలుసా ?" అంటూ ఒకరు. ఆఉదంతం పూర్తయ్యాకాకముందే "మీకు తెలుసునో తెలియదో, మొన్న యింకొక తమాషా జరిగింది" అంటూ యింకొకరు! ఏకిన ప్రత్తిలోనుంచీ నూలు పోగును తీసినట్టుగా, వెంకట్రావు గారి దిన చర్యలనుంచీ, రకరకాల వినోదోదంతాల్ని వెలికి తియ్యడం సహోపాధ్యాయుల కొక ఎక్స్ట్రాకరిక్యులర్ యాక్టివిటీ' అయిపోయింది.

పదకొండున్నరకు సరిగ్గా రెండో పీరియడ్ పూర్తవుతుంది. వోరోజు ఉదయం పెద్ద ముల్లు 'ఏడు'ను సమీపిస్తున్నా గంట మ్రోగక పోవడ గమనించి వెంకట్రావుగారు 'సుబ్బన్నా' గంట కొట్టు' అంటూ హెచ్చరిక చేశారు. 'సుబ్బన్న పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళాడండీ! ఇంకారాలేదు' అన్నాడు గుమాస్తా 'ట్రయిన్ లేటైందిగదూ! ఈ టపా రావడమూ లేటే! సుబ్బన్న గూడా డిటో' అన్నాడు జూనియరు తెలుగు పండితుడు నాథముని. 'ఒకరోజు ట్రెయిన్ రాదనుకోండి! ఆరోజంతా యితడు పోస్టాఫీసు వదలిపెట్టి బడికి రాడన్న మాటేగదా!' అంటూ వో ఛలోక్తి విసిరాడు హిస్టరీ అసిస్టెంటు రామసుబ్బారెడ్డి. వాళ్ళల్లో వాళ్ళిలా తర్జన భర్జనలు పడుతుండగానే టంగు టంగున గంటరెండు సార్లు మ్రోగింది. 'ఏదీ సుబ్బన్న వచ్చేశాడా! లేదే' అనుకుంటూ వాళ్లు వరండాలోకి తొంగిచూచేసరికి సుత్తిని యథాస్థానంలో వుంచి హెడ్మాస్టరుగారు తిరిగొస్తున్నారు.

ప్యూనుకే 'సబ్స్టిట్యూటుగా వ్యవహరించగలిగిన తర్వాత హెడ్మాస్టరుగారు అసిస్టెంటు టీచర్ల కాపాటి ఉపకారం చెయ్యడానికి ముందుకు రావడంలో విడ్డూర మేముంది? టీచరు సెలవు పెట్టడంవల్ల ఏ క్లాసయితే బిడువుగా వుంటుందో, అక్కడల్లా ఆయన్ని చూడొచ్చు. నారదుడికి శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముడు తన అష్ట భార్యల మందిరాల్లో కనిపించినట్టుగా ఒక రూములో ఆరో తరగతి కుర్రాళ్ళకు విదుర నీతిపద్యాలు వివరిస్తూ వెంకట్రావుగారు, ఇంకొక గదిలో ఏడో తరగతికి ఆర్కిమెడిస్ సూత్రం బోధిస్తూ వెంకట్రావుగారు. వేరొకచోట ఎనిమిదో తరగతి గదిలో ద్వివర్ణ సమీకరణలు విశదీకరిస్తూ వెంకట్రావుగారు.

వెంకట్రావుగారి విశ్వరూపాన్ని చూచినకొద్దీ నాకు లోపల్లోపల ఆయనపట్ల అనుతాపం కలిగిన మాట వాస్తవం. తోడి మానవుణ్ణిగా ఆయనకు తగువైన సలహా ఒకటి యివ్వదలచుకున్నాను. వయసులోను,

ఉద్యోగస్థాయిలోను ఆయనకూ, నాకూవున్న తేడాను పురస్కరించుకుని నాసలహాను వీలయినంతలో ఒక విజ్ఞప్తిగానే తీర్చిదిద్దాను "చూడండిసార్! మీరూబాగా పెద్దవాళ్ళయిపోయారు, మన శరీరాలు ఉక్కుతో చేసిన వేమీకావు. ఇవి తట్టుకోగల చాకిరీకి హద్దంటూ ఒకటుంటుంది. మీవంటి వారు తమకు మాలిన ధర్మాల జోలికి వెళ్ళకపోవడం చాలామంచిది ..."

తన శరీరంపై పొకసారి చూచుకుని ఎంతో నిర్లక్ష్యంగా నాలుక చప్పరించేశారు, వెంకట్రావుగారు 'వోయబ్బ! ఈశరీరాని దేముందిలేవోయ్ రాఘవులూ! ఇదొక పనిముట్టు. దీనితో ఎంత మాగ్జిమమ్' పని చేయించు కోవచ్చో. అంతా చేయించుకోవాలయ్యా! బద్దకం వహించినంతమేరకు యిది తుప్పుపట్టిపోతుందనుకో...."

ఈ మనిషి కిలా చెప్పినందువల్ల లాభంలేదు. ఇంతకంటే సూటి గానే చెప్పాలి. అయ్యా! శరీరం నీది. కావలిస్తే దాన్ని ఎలాంటి గ్లాని కైనా గురిచెయ్యి, నీ యిష్టం. కానీ మానవజన్మ మెత్తిన తర్వాత, అందు లోనూ ఒక హైస్కూలుకు హెడ్మాష్టరువైన తర్వాత మనిషికి ఆత్మగౌరవ మనేది చాలా ముఖ్యమనే విషయం నీకు తోచక పోవడం దురదృష్టం.... ఇలా ఎన్నోమాటలు నాలుక చివరదాకా వచ్చాయి, కానీ యిన్నిమాటలూ చెప్పెయ్యడానికొక సందర్భం రావాలి.

వచ్చింది.

ఓ రోజు వుదయం పది గంటలప్పుడు నేను స్కూలుకు వెళ్ళేసరికి అప్పటికప్పుడే చేసుకున్న నిర్ణయంపైన కోయగూడెంలో జరుగుతున్న జాతరలా స్టాఫ్‌రూంలో సందడిగా వుంది, "ఏం జరిగిందర్రా, ఏమిటి విశేషం?' అన్న నా ప్రశ్నకు నవ్వులే సమాధానం. ఒకటి రెండు నిమి షాలు బ్రతిమాలుకున్న తర్వాత ఒక సహోపాధ్యాయుడు "అదేమిటయ్యా రాఘవులూ! రోకలి తీసుకురాకుండా వట్టి చేతులతో వచ్చేశావే! అయ్య

గారికి పిచ్చి కుదిరిందట. ఇక రోకలి తలకు చుట్టడమే తరువాయి" అన్నాడు.

ఏం జరిగిం దేం జరిగిందంటూ మళ్ళీ మొదటికే వచ్చాను.

ఫస్టు అసిస్టెంటు సదాశివయ్య సూర్యోదయాన్ని కళ్ళజూచి ఎరుగని వ్యక్తి. ఎనిమిదికో ఎనిమిదిన్నరకో అదీ ఆపూట బడి వుందని జ్ఞాపకం వస్తేగాని అతడు మంచాన్ని వదలి పెట్టడు. అలాంటి సదాశివయ్యకీ రోజు వుదయం అయిదు గంటలకే నిద్రాభంగం కలిగింది. ఈ దురాగతానికి కారకుడు మరెవ్వరో గాదు. సాక్షాత్తుగా హెడ్మాస్టరు వెంకట్రావుగారు. తలుపు దబదబా బాది, ఇంటావిడ వచ్చి తలుపు తీయగానే సుడిగాలిలా లోపలికి వెళ్ళి ఈయన ఫస్ట్ అసిస్టెంటును నిద్ర లేపేశాడట! "సదాశివం! ఇదిగోనయ్యా లీవు లెటరు. రెండు రోజులపాటు నువ్వు ఇన్-చార్జీగా స్కూలు చూచుకోవాలి, నేనర్జంటుగా వూరెళ్తున్నాను. టీచర్సు రిజిష్టరులో నా పేరు కెదురుగా ఎర్రసిరాతో 'సి యల్.' గుర్తించడం మరచిపోవద్దు. ఐనా తెల్లవారిపోతుండగా యింకా నిద్రేమిటి? ఈపాటికి కలకత్తాలో నాలుగు బారల ప్రొద్దెక్కి వుంటుంది...." అంటూ అదే దూసుకపోవడం బస్ స్టాండు వైపు!

"కలకత్తాలోకన్నా రంగూనులో, కౌలాలంపూరులో, టోకియోలో యింకా ముందుగానే తెల్లవారిపోతుంది. అందుకని రాజశ్రీ హెడ్మాస్టరుగారు చెప్పేదేమిటి? ఈ భూప్రపంచంపైన ఏ మానవుడైనా గానివ్వు, ఏవేళప్పుడైనా గానివ్వు నిద్రపోవడానికి వీల్లేదనేగదా!"—ఎవరికి తోచిన వ్యాఖ్యా నాలు వాళ్ళు రువ్వుతున్నారు, ఒకరికంటే బిగ్గరగా ఒకరు నవ్వుతున్నారు.

వెంకట్రావుగారు బాణావరానికి వచ్చి మూడు నెలలయితే, చివరి మూడు నెలల్లో మా యిద్దరికీ మధ్య సాన్నిహిత్యం కాస్తా చిక్కబడింది. మరేంలేదు. వికారమైన ముఖాని కొక అందమైన 'మాస్క్' తగిలించి

నట్టుగా సకాలంలో తగు సలహాలివ్వడం ద్వారా, చేయిమించి పోయినప్పుడు కొన్నికొన్ని సర్దుబాట్లు చేయడంద్వారా నేను హెడ్మాస్టరుగారి ప్రవర్తనకు మెరుగులు దిద్దడానికి ప్రయత్నించాను. చివరి పది పదిహేను రోజుల్లో అందులో కొంతవరకూ కృతకృత్యుడి నయ్యాను గూడా ! కానీ అంతలోనే మళ్ళీ ఓ తప్పటడుగు ! నిజంగానే నాకు తల కొట్టివేసినట్టయింది.

వూరునుంచీ తిరిగి రాగానే నాకు దొరికిన మొదటి అవకాశంలో నేను వెంగ్రావుగారిపైన విరుచుక పడ్డాను.

"మీరు నన్ను గురించి ఏమైనా అనుకోండిసార్ ! ఫరవాలేదు. నేను చెప్పదలచుకున్నదేదో చెప్పేస్తాను. మీరు చేసే పనులు నా కేమీ బాగుండడంలేదు. సంఘంలోని ఒక్కొక్క మనిషికీ, ఆతడీవిధంగా మాత్రమే నడచుకోవాలని కొన్ని నియమా లుంటాయి. ఇంగ్లీషులో రూల్సు అనుకోండి, నా కేమభ్యంతరం లేదు. ఒకవేళ మీరు మరచిపోయినా నేను మీకు జ్ఞాపకం చేస్తున్నాను. మీరొక విద్యాసంస్థకు పెద్దగా వున్నారు. సెలవు పెట్టదలచుకుంటే ప్యూనుద్వారా ఫస్టు అసిస్టెంటుకు కబురుపెడతారు. అతడు రాగానే తాళంచెవులు అప్పగించి మీ పనిపైన వెళ్తారు. అంతేగానీ, స్వయంగా అసిస్టెంటు టీచరుయింటికి వెళ్ళి, తలుపు దబదబా బాదే హెడ్మాస్టరుంటాడా ఎక్కడైనా ! ఒకటీచరు సెలవులో వున్నందువల్ల అతడిక్లాసు ఖాళీగా వున్నప్పుడు పని లేకుండా వున్న యింకొక టీచరును యాక్టింగు వర్కుకు వెయ్యడం రివాజు! అలా కాకుండా తగుదునమ్మా అని ఆల్‌రౌండు మాస్టరులాగా అన్ని క్లాసులూ మీరే తీసుకుంటారా ? అన్నింటి కన్నా ఘోరమైన విషయం. హెడ్మాస్టరుగా మీ కుండవలసిన హుందాతనమంతా నట్టేట్లో కలిపి సీట్లోనుంచి లేచి వెళ్ళి గంట కొట్టివస్తారటండీ మీరు !"

ఎట్ట ఎదుటి ఆకారంలో కదలిక లేదు. నిశ్చలమైన ముఖభంగి మను బట్టి చూస్తే ఆయన నామాటల్ని సాకల్యంగా విన్నట్టే తోచింది. కుర్చీలో సర్దుకుని కూర్చున్న తీరు. సులోచనాలను సవరించుకున్న తరహా పైపెదవి క్రిందిపెదవితో ముడిపడుతూ విడివడిన పద్ధతి ఈ చిన్నెల ద్వారా ఆయనలో ఏదో తిరుగుబాటు ప్రకోపిస్తూ వున్న జాడల్ని పసిగట్టాను. ఇన్ని దినాలుగ నాకు పరిచితుడైన ఈ వ్యక్తిలో యింతవరకూ నా వూహాకందని విలక్షణాలేవో పొంగి పొరలివచ్చి. నన్ను ముంచివేయ బోతున్నట్టుగా వుంది. మిస్టర్ రాఘవులూ! అంటూ పిలుపు వినిపించేసరికి వులిక్కిపడకుండా వుండలేకపోయాను. — "నీ కొకడు ఫ్యూనై తే నువ్వింకోడికి ఫ్యూనా! ఎంత మంచి ఫ్యూన్ల ప్రపంచమయ్యా మీది! తనకు సెలవు కావలసివస్తే సదాశివయ్య నా దగ్గరి కొస్తుండగా లేనిది దానిలో వున్నాడుగదా అని నేనతడితో ఒక మాటచెప్పి వేళ్లేసరికి నాకెక్కడ లేని తలవంపు లొచ్చాయనేనా నువ్వనేది! గోళ్లుగిల్లుకుంటూ కూర్చున్న విద్యార్థుల్ని వెదికి పట్టి, వాళ్ళకు నాలుగు ముక్కలు చెప్పడానికిగూడా నా హెడ్మాస్టరుగిరీ అడ్డొస్తుందంటావా? పోతే, ఫ్యూనొచ్చేదాక నువు గంట మ్రోగగూడ దంటావు, ఎందుకుబాబూ! మహాత్ముడు పాకీ పని చేయడం గొప్ప ఆదర్శంగా తల పోయడం లేదానువ్వు! వ్యక్తిత్వం నుంచి ఉద్యోగాన్ని మైనస్‌చేసి సంతకు తీసుకెళ్తే, ఏ్రరని ఏ గానీ చెయ్యని నేను ఒక సారి బడిగంట కొట్టడం వల్ల నువ్వు చెబుతున్న 'రూలు'కు ఎక్కడలేని సేగి వచ్చిపడిందా? నాన్సెన్స్! ఈ బోడిరూల్సు సంగతి నాతో చెప్పొద్దు! ఏమిటయ్యా నీ రూలు ఎవడు చేసిందీ రూలు? మొదట మనిషి. తరువాత రూలు. మనిషిచేసిన 'రూల్సును' మనిషి కోసం అతిక్రమిస్తే తప్పని నేననుకోను. అవసరమైతే నేనామాత్రం పనిచెయ్యడానికి వెసుదియ్యను గూడా! ఏ లౌకికశక్తి నన్ను అడ్డుకోలేదు....."

కింగ్‌కాంగు, గామా, కోటి రామ్మూర్తుల్లాంటి వాళ్లెవరైనా యిలా ఒక సవాలు విసిరితే ఆ దారి వేరు! తమ శారీరక బలమైనా వారికి ఆసరాగా వుండి ఉండేది. ఒక మాదిరి దృఢకాయుడు భుజాలపైన చేయివేసి అదిమితే అమాంతంగా భూగర్భంలోకి కృంగిపోయేట్టున్న అబ్బ నాకారపు మనిషి ఏ బలాన్ని నమ్ముకుని యింతింత లేసి మాటలు మాటాడేటట్టు ?

నా కప్పుడనిపించింది.

పేరుకు ముందుగా 'పిచ్చి' అన్న విశేషణం తగిలించడంతో లోకం ఈ తిక్క మనిషిని సముచితంగానే సన్మానించింది—అని!

ఐతే వెంకట్రావుగారు నిజంగా పిచ్చివాడేకావడానికిన్ని, కాకపోవడానికిన్నీ వున్న మధ్యదూర మేపాటిదో వా క్షణాన బోధపడలేదు. ఆయన పిచ్చితనాన్ని గురించి నికరంగా ఒక నిర్ధారణకు రావలసిన అగత్యం రానున్న కొద్ది రోజుల్లో పొంచి వుందని గూడా నేనప్పట్లో వూహించలేదు.

ఏం జరిగిందంటే....

ఓ రోజు వుదయం మామూలుగానే బడి ప్రారంభమైంది. ఇంటర్వెల్లో కుర్రవాళ్ళు బయటికి వెళ్ళిన తరువాత మూడో పీరియడ్ జరుగుతోంది. మెయిన్ బిల్డింగుకు దూరంగా చెట్లక్రింద కూచోబెట్టి, విద్యార్థులచేత కాంపోజిషన్ వ్రాయిస్తూ నా పనిలో నేను నిమగ్నుడినై వుండగా పెద్ద పెట్టున గగ్గోలు చెలరేగడం వినిపించింది. కొందరయ్యవార్లు, విద్యార్థులు గూడా క్లాసులువదలిపెట్టి కలసికట్టు గట్టుకుని స్టాఫ్‌రూము వైపుపరుగెత్తుతున్నారు. ఆ అలజడిలో అసలు విషయ మేమిటో తెలుసుకోవడానికైనా వీలుకావడం లేదు. ఎదురీత గొట్టి, ఏటిపైకి వ్రాలిన కొమ్మను పట్టుకొన్నట్టుగా జనాన్ని తోసుకుంటూ వెళ్ళిస్టాఫ్ రూం కిటికి దగ్గరికి చేరుకో గలిగాను. ఎగశ్వాస, దిగశ్వాసల వురవడితో రొప్పుకొంటూ డ్రాయింగు మాష్టరు మురహరి లోపలి బెంచీపైన పడివున్నాడు.

చాలా ధమనీయ గాథ మురహరిది. స్వయంగా తనదేమో మెతక మనసు, మృగాలలాంటి మనుషులమధ్య జీవనం. బాణావరానికి మూడు మైళ్ళ దూరంలోవున్న స్వగ్రామంనుంచీ ప్రతిరోజు బడికివచ్చి వెళ్తుంటాడు. నాలుగు మాసాల క్రిందట కోర్టులో వుండిన కేసొకటి తనకు వ్యతిరేకంగా తీర్పురావడంతో అతడు మానసికంగా బాగా దెబ్బతిన్నాడు. దానికి తోడు పెద్ద జబ్బు చేసింది. 'రక్తహీనత' అన్నకారణంతో పసిరికలు వచ్చిందన్నారు. రెండు నెలలపాటు రాణీపేట ఆసుపత్రిలో వుండి వచ్చాడు. లేత వయసు పెళ్ళాంతో బాటుగా, నలుసుల లాంటి యిద్దరు పిల్లలు గూడా వున్నారు. మురహరి ఉద్యోగమొక్కటే ఆ కుటుంబానికున్న జీవనాధారం.

నాటు వైద్యుడు నాగాచారి గసబోసుకుంటూ వచ్చాడు. తన తాత ముత్తాతలు చేసి పెట్టిపోయిన కట్టుమాత్రలతో బాణావరం జబ్బుల పైన రకరకాల వింత ప్రయోగాలు చేయడం అతడి ప్రత్యేకత. ప్రాణభయం వుందనిపిస్తే అతడు రోగి దరిదాపుల్లోనే వుండడు. ఒళ్ళంతా చలువలు క్రమ్ముకపోతూ వుండడాన్ని బట్టి, నాడి మందగించడాన్ని బట్టి నాగాచారి పెదవి విరిచేశాడు. 'రెండు గంటల టైములో గవర్మెంటు ఆసుపత్రికి తీసు కెళ్ళాల్సి వుంది. బలమైన యింజక్షన్లిచ్చి, గ్లూకోజు గూడా ఎక్కిస్తే ఆపైన అంతా దైవాధీనం. మొత్తం పైన యముడితో జటా బొటీగా పోట్లాడవలసిన పరిస్థితి'' అంటూ తేల్చి చెప్పేశాడు.

మధ్యాహ్నం దాటిన తరువాత గానీ బాణావరం నుంచి పట్నానికి బస్సులు లేవు. ఇప్పటి కిప్పుడు రైలు మాత్రం వుంది. అది పన్నెండు ముప్పావు కల్లా స్టేషను వదిలి పెడుతుంది.

ఆలోగా పేషంటును స్టేషను దగ్గరికి చేరవెయ్యగల్గడం సాధ్యమేనా?

కష్టం.

సాధ్యం కాదు.

జాజావరంలో జట్కాలు లేవు. ఎద్దులబండే శరణ్యం.

తలచుకున్న పాటున బండి ఎక్కడ దొరకుతుంది ?

సందేహాల కతీతంగా ఈ ప్రాంతంలో ఎక్కడో బండి అనేది ఒకటి వుండితీరాలి-అన్న నమ్మకం ఒక్క హెడ్మాస్టరుగారి ముఖంలో మట్టుకే కనిపించింది. జండాకొయ్య కోసం కట్టిపెట్టిన ఎత్తయిన తిన్నెపై కెక్కి ఆయన నాలుగువైపులకు పరకాయించి చూచారు. పొలాల్లోకి ఎరువు తోలుకుని వెళ్ళి ఖాళీగా తిరిగొస్తున్న బండి ఒకటి తుప్పల చాటున దోబూచు లాడినట్లుగా కనిపిస్తూ వుంది.

రాఘవులూ ! అదిగోనయ్యా బండి. పరుగెత్తు, అడ్డుదారి పట్టుకుని పొలాలపైన్నే తోలుకొచ్చేయమని చెప్పు. ఇక్కడున్నట్టుగా రావాలి."

అదృష్టవశాత్తు బండి తోలుతున్న రైతు నాకు పరిచితుడే ! మీదు మిక్కిలి వాళ్ళబ్బాయి ఒకడు హైస్కూలులో చదువుతున్నాడు గూడానేమో. చెప్పగానే అతడు నా పిలుపుపందుకున్నాడు. ఆఘమేఘాల పైనే తోలు కుంటూ వచ్చి బండిని స్కూలుగేటు దగ్గర నిలిపివేశాడు.

జబ్బు మనిషిని చేతులపైన బండిలోకి తీసుకెళ్ళడం జరిగింది.

కదిలిన బండిలోకెక్కి కూర్చుంటూ హెడ్మాస్టరుగారు నన్నొక్కణ్ణి మాత్రం తన వెంట రమ్మన్నారు. స్టేషనుదాకా వచ్చి రైలెక్కించి వచ్చేస్తా మని చెబుతూ అయిదారుగురు విద్యార్థులు మాత్రం నాతోబాటుగా బండిని వెంబడించారు.

గిట్టలతో ఎండు దుమ్మును ఎగజిమ్ముకుంటూ కోడెలు పరుగెడు తున్నాయి.

అది గ్రామం నుంచీ స్టేషనుదాకా ప్రత్యేకంగా వేయబడ్డ మట్టిబాట. ఇంచు మించు రైలు దారికి సమాంతరంగా వుంటుంది, మధ్యలో వంద గజాల మేరకు ఎర్రమట్టిచేలు వ్యాపించి వున్నాయి,

బండి నారిగాడి గుట్ట ధాటింది, బైరాగులసత్రం దాటింది. ఇంకెంత దూరం? వో అరమైలుంటుందేమో....

కాలచక్రంతో పోటీకి తలపడ్డట్టుగా బండిచక్రం గిర్రుగిర్రున తిరిగేస్తోంది.

రెండింటిలో ఏది గెలుస్తుంది?

కాలమా? వేగమా?

కన్నుమూసి కన్ను తెరిచేటంత సేపట్లో పందెం ఒక ముగింపుకు రావచ్చునని మాత్రం మాలో ఎవ్వరూ అనుకోలేదు.

పందెం ముగిసే టప్పటికి—

మోరలుపైకెత్తి రొజుకుంటున్న కోడెలు పగ్గాలుబిగబట్టి రైలుదారి వైపు తెల్లబోయి చూస్తున్న రైతు ఫుల్‌స్టాపు పెట్టినట్లుగా నిశ్చల నృత్తిని అవలంభించిన బండి లేచి బండిపైన నిల్చుని 'వచ్చేస్తూవున్నది నిజంగా రైలుబండేనా' అన్నట్లు దిగ్భ్రాంతికి లోనై వున్న వెంకట్రావుగారు—

'ఏది ఏమైనా తనకేమీ కాబట్టనట్టు ధీమాగా. ఎవరేమైనా తనకేమీ చింతలేనట్లు గంభీరంగా తనపాటున తాను పొగలు చిమ్ముకుంటూ రైలు బండి జెర్రిపోతులా ముందుకు దూసుకుని వచ్చేస్తోంది.

ఒకటి .... రెండు .... మూడు .... కాలపురుషుని కర్కశపాదాల చప్పుడులా క్షణాలు దొర్లిపోతున్నాయి.

గడచిపోయిన క్షణంలో ఏం జరిగిందో మనకు తెలుసు. గడుస్తున్న క్షణంలో ఏం జరుగుతున్నది తెలుసు కానీ రానున్న క్షణంలో

ఏర్పడబోయే పరిణామానికి సంబంధించినంతవరకూ మనిషి వూహ విల్లును లాగి వదిలిపెట్టిన బాణం. గురికి తగిలినా తగలొచ్చు. తప్పిపోయినా పోవచ్చు.

ఉన్నట్టుండి చేతిని పైకెత్తి వెంకట్రావుగారు 'ఆపండి ఆపండి' అంటూ ఎలుగెత్తి కేకవెయ్యడం వినిపించింది. మరుక్షణంలో బండిపై న్నుంచీ అలాగా క్రిందికి దూకి 'ఆపండాపండి' అని చెయ్యి వూపుతూ ఆయన చేను కడ్డంపడి రైలు కభిముఖంగా పరెగెత్తడం కనిపించింది.

నొగపైన కూర్చున్న రైతు పూర్తిగా అయోమయావస్థలోనైనా పడిపోయి వుండాలి. లేదా గాడిక్రింది గిత్తలు బెదిరిపోవడమైనా జరిగి వుండాలి. తనంతట తానే స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించుకున్నట్టు బండి రోడ్డు కడ్డంతిరిగి కాలాలవెంట పరుగిడుతూ వెంకట్రావుగారిని వెంబడిస్తోంది.

తన స్పృహలో తానున్న మానవు డెవడైనప్పటికీ, యిలాంటి అవకతవక పనికి పూనుకోడేమో! బుద్ధి అదుపుతప్పి, మనసుగూడా స్వాధీనంలో లేనప్పుడు మానవుణ్ణి ఆవహించుకునే విపరీత స్థితిని ఉన్మాద మంటారు. అలాంటి ఉన్మాదంలో తల మునకలై వున్న మానవుడు రైలు బండిని ఆపుచెయ్యడం మట్టుకేగాదు, గ్రహ గతుల్ని స్థంభింపజెయ్యడం గూడా తన కనుసన్నలతో జరిగిపోయే పనిగా భావించగలడు!

వెంకట్రావుగారి ఆక్రోశాన్ని చెవిలో వేసుకోకుండా యింజను ఆయన్ను దాటిపోయింది. ఏడెనిమిది గూడ్సుపెట్టెలు గూడా ఇంజన్ను అనుసరించాయి.

మన్నించాలి. అంతవరకే నాకు తెలిసింది. అప్పటినుంచీ మళ్ళీ రెండు మూడు నిమిషాలవరకూ నా కళ్ళఎదుట నెలకొన్న దృశ్యాలు గానివ్వండి. ఎదురైన అనుభవాలు గానివ్వండి. సినిమా ప్రొజక్టరులో

బొమ్మల్లా ఒకదాన్ని తరుముకుంటూ ఒకటిగా పరుగుతీశాయి. క్రమంగా వేగం తగ్గి రైలుబండి నిలకడలోకి రావడం, వెంకట్రావుగారొక్కగంతులో మెట్లపైకి దూకి తలుపు లోపలికి తొయ్యడం బండివాడి తోడ్పాటుతో విద్యార్థులు మురహరిని కంపార్టుమెంటులోకి చేరవెయ్యడం. జీవచైతన్యానికి అతీతంగా బిర్రబిగుసుకుపోయిన నన్నెవరో కదిపి, ముందుకుతోసి పెట్టెలోకి ఎక్కించడం, ఇంతపనీ జరిగినతర్వాత బుద్ధిగా చెప్పిన మాట వినే మంచి పిల్లవాడిలా బండి మెల్లగా ముందుకు సాగబారడం— ఈ సంఘటనల సముదాయమంతా నాపాలిటికొక స్వప్న వృత్తాంతంగానే తోచింది.

నా తెలివి నాకు వచ్చి జరిగింది కలగాదన్న నిర్ధారణకు వచ్చిన తర్వాత నా కింక మిగిలిన సందేహం ఒక్కటే! ఎలా నిలిచిపోయి వుంటుంది బండి? ఏశక్తి దాన్ని ఆపుచేయగలిగి వుంటుంది?

వెంకట్రావు గారొక వేళ పిచ్చివాడు గాకపోతే, గొప్ప మంత్రగాడయినా కావాలి. నా చిన్నతనంలో మా తాతగారు చెబుతుండేవారు, మంత్ర తంత్రాలతో, బలితర్పణాలతో శక్తిని పూజించి ప్రసన్నం చేసుకున్న వాళ్ళకు అసాధ్యం అంటూ వుండదట. చీకటి విచ్చిపోకముందే నిద్రలేచి వూరికి దూరంగా వున్న చెరువుదగ్గరికి వెళ్ళి ఈయన చేసుకొచ్చేది శక్తి పూజే అయివుండొచ్చు....

నా బుద్ధి పోతున్న పోకడను గమనించే సరికి నేను సిగ్గుతో కుంచించుకపోయాను. ఆకాశాపకాశంలో చంద్రగ్రహానికే రహదారి వెయ్యగలిగిన ఆధునిక విజ్ఞానం దేవుళ్ళ అస్తిత్వాన్నిగానీ, దయ్యాల ఉనికినిగాని లెక్కలోకి తీసుకోదు. ప్రపంచం పైన ఎక్కడ, ఎంతటి మహత్కార్యం జరిగినా అందుకు సజావైన కారణం ఒకటి వుండి తీరాలంటున్నది. ఒకపట్టాన స్ఫురించక పోవచ్చు ఆలోచించి, అన్వేషించి తెలుసుకోమంటుంది.

త్రుళ్ళిపడినట్టుదా నేను తలపైకెత్తి వెంకట్రావుగారివైపు చూచాను. ఆయన మురహరి తలను తొడపై పెట్టుకుని అంగవస్త్రం అంచుల్ని విసనకర్రలావిప్పి ముఖానికి చల్లగా గాలిసోకేటట్టు మెల్లగావిసురుతున్నారు.

రైలెలా ఆగిపోయిందన్న ప్రశ్నను గాలికి వదిలిపెట్టి, జబ్బు మనిషికి తగు సపర్యలు చేయడమే తక్షణ కర్తవ్యంగా ఆయన తలపోస్తున్నట్టుంది.

ముందు జాగ్రత్తలన్నీ తీసుకుని తిరుపతికొండకు 'యిలుతీర్థం' వెళుతున్న కుటుంబం ఒకటి మాకా పెట్టెలో తారసిల్లింది. ముఖ్యంగా ఆ కుటుంబంలోని వృద్ధదంపతులకు అనుకోకుండా ఓ వ్యాసంగం సమకూరినట్టయింది. తాము ఫ్లాస్కులో తెచ్చుకున్న కాఫీని వాళ్ళు ఒక్కొక్క బొట్టుగా రోగిచేత త్రాగించారు. అమృతాంజనం డబ్బి పైకితీసి గుండెల పైన వెచ్చగా రుద్దమన్నారు. "మీరిక భయపడకండి !మరేం పరవా లేదు, మంచి సూది ఒకటి పడితే మనిషి కోలుకుంటాడు" అంటూ దారి పొడుగునా ధైర్యవచనాలు చెప్పసాగారు,

దిగవలసిన స్టేషన్లో బండి ఆగింది.

త్రోపుడు బండి తీసుకురావలసిందని పోర్టరుద్వారా కబురుపెట్టారు వెంకట్రావుగారు. త్వరగా లాక్కొచ్చేటట్టు చూడమని నన్నుగూడా పోర్టరు వెంట పరుగెత్తమన్నారు ప్లాట్‌ఫారంపైన జనాల రద్దీ విపరీతంగా వుంది. ఏ సందులోనుంచీ ఎలా మాయ మయ్యాడో మరి. కొద్ది నిముషాలవరకూ పోర్టరు పొలకువ నాకు తెలియకుండా వుండి పోయింది.

అప్పుడు నేను ఇంజనుకు పదిబారల దూరంలో నిలబడి వున్నాను.

"చూచావా అర్థంపర్థం లేని పొరబాట్లు ఎలా జరిగి పోతాయో ! ఎందుకిలా జరిగిందని నాకూ అంతుపట్టలేదనుకో! దిగివద్దామనుకుంటుండగా జరిగిన పొరబాటేమిటో తెలిసొచ్చింది...." గార్డు మందలిస్తున్నాడు,

"వెరీసారి ! మన్నించండి సార్ ! 'కార్నరు'లో పెట్టబోతుండడం పిక్కార్' చేతిలోంచి జారి క్రిందపడిపోయింది. దిగివెళ్ళి తెచ్చుకోక పోతే తప్పేది కాదు...." డ్రయివరు చెబుతున్నాడు.

"పోనీలే ఏం చేద్దాం ! ఇక మీద యెప్పుడూ యిలా జరగకుండా జాగ్రత్తపడాలి. నువ్వు డ్యూటీలోవుండగా యిలాజరగడం యిదేమొదటిసారి!

దొరికింది నా సహేతుకమైన కారణం నాకు దొరికింది. రైలాగిపోవడానికి కారణం డ్రయివరుచేతిలోనుంచి ఒకానొక సాధనం క్రిందికి జారిపోవడం !

వెనువెంటనే ఇంకొక ప్రశ్న !

ఎన్నడూ జరగని పొరబాటు సరిగ్గా ఆనిమిషంలోనే ఎలాజరిగింది? మళ్ళీ ఇందులో గూడా ఏ మానవాతీతమైన శక్తికైనా ప్రమేయం వుండవచ్చునా ?

* * * *

మరునాటి సాయంకాలం ఏడుగంటలప్పుడు గవర్మెంటు అసుపత్రిలో నేనొక సిమెంటుబెంచీపైన కూర్చుని కాలహరణం చేస్తుండగా 'హెడ్మాస్టరు వెంకట్రావుగారు అడ్మిట్ చేసిన పేషంటు ఏ గదిలో వున్నాడండీ ?' అని వాకబు చేస్తూ ఒక వ్యక్తి వసారా వెంట నడచి రావడం కనిపించింది.

లేచి ఎదురుగా వెళ్ళి 'ఆ పేషంటు వుండడం ఈ గదిలోనేనండీ! మీరు మురహరికి బంధువులా ?' అని ప్రశ్నించాను.

నా ప్రశ్నకు సూటీగా సమాధానం చెప్పకుండా అతడు ఇప్పుడెలా వుందండీ ! ఇంతకూ జబ్బేమిటి ? అంటూగదిలో ప్రవేశించాడు.

మంచంపైన ఒక వారగా కూర్చున్న మురహరి భార్యమమ్మల్ని చూడగానే లేచి నిల్చుంది.

ఆగంతకుడు రోగి పరిస్థితిని గమనిస్తుండగా నా కతడివైపు పరిశీలనగా చూచే అవకాశం కలిగింది. ఈ ముఖాన్ని ఎక్కడో చూచిన గుర్తు ఎక్కడ చూచానోమరి. చప్పున జ్ఞాపకం రావడంలేదు.

బంధువై వుంటే యితణ్ణి మురహరి భార్య పలకరించివుండేది. పోనీ స్నేహితుడై వుంటే తనను తానే ఆమెకు పరిచయం చేసుకుని వుండేవాడు. రెండింటిలో ఏ ఒక్కటీ జరగకపోవడంగూడా కాస్త విస్మయాన్నే కలిగించింది.

'గాఢంగా నిద్రపట్టినట్టుందికదూ! పరవాలేదు, జబ్బు తగ్గుముఖం పట్టినట్టె!' — స్వగతంలా పలుక్కుంటూ వసారాదాకావచ్చి అతడక్కడ ఆగిపోతూ నన్నడిగాడు. 'అన్నట్టు హెడ్మాస్టరుగారెక్కడండీ? ఎంతో కాలమయింది ఆయన్నికలుసుకొని! ఒకసారి వారితో మాటాడి పోదామనే వచ్చాను'.

ఆయన ఉదయం ఫస్టుబస్సుకే వెళ్ళిపోయారని చెప్పాను.

'అలాగా! నేనొచ్చివెళ్ళినట్టుగా చెబుతారుగదూ!'

చెబుతాలెండీ! మీ పేరు?

అప్పటికి మేము మాట్లాడుకుంటూ సిమెంటు బెంచిదగ్గరకి వచ్చాము

'సత్యనారాయణ! నరసింగాపురం సత్యనారాయణ అనండి, తెలుస్తుంది. ఎందుకంటారేమో! నాకేమో ఆయనొకరే హెడ్మాస్టరుగారు. ఆయనకెందరో నాలాంటి శిష్యులు!'

అప్పటికిది వట్టి ఉపోద్ఘాతంమాత్రమే అయినట్టు, చెప్పవలసిందంతా యికముందే వున్నట్లు అతడు చేతిగుడ్డను బెంచీపైన పరచి, నింపాదిగా దానిపైన కూచున్నాడు.

"ఈ పుణ్యభూమిలో ఆఖరుకొక్క కుక్క పస్తుపడుకున్నాసరే, తనకు పూర్థ్వగతులు వద్దు పొమ్మన్నాడు వివేకానందుడు. దరిద్ర నారాయణుడి సేవకోసం అవసరమైతే మళ్ళీమళ్ళీ యిలాంటి వెయ్యి జన్మ లెత్తడానికైనా తాను సిద్ధమే నన్నాడు. కర్తవ్య సాధనకోసం జీవితాన్ని మీదుకట్టేవాళ్ళ పద్ధతి అది! లోకం దృష్టిలో అలాంటివాళ్ళు పిచ్చివాళ్ళు గానే కనిపించవచ్చు ననుకోండి! ఆ మాటకొస్తే వాళ్ళుగూడా లోకాన్ని ఖాతరు చెయ్యరు. అడగడం మరిచాను మీరేంచేస్తుంటారండీ?'

ప్రస్తుత నివాసం బాణావరమేననీ, మురహరికి సహోద్యోగినని చెప్పుకున్నాను.

'చూడండి మేష్టరుగారూ! లోకాన్ని ఖాతరుచేయకపోవడమంటే ఏమిటంటారు? లోకం ఏర్పాటుచేసిన సాంప్రదాయాన్ని మన్నించకపోవడ మన్నమాట! ప్రతి అల్లాటప్పావాడూ చేయగలడంటారా అంతటి పని! వేమన్నగారట, గుడి ముంగిట చింకి పాతలతో గజగజ వణికిపోతున్న బిచ్చగత్తెను చూచాడట. వెంటనే గుడిలోపలికి వెళ్ళి అమ్మవారికి చుట్ట బెట్టిన పట్టుచీరెను లాక్కొచ్చి అ ధీనురాలికి కప్పేశాడట! అయ్యో ఇంకే మైనాఉందా! తప్పుగదూ! అమ్మవారు కళ్ళు పొడిచెయ్యదు! అనుకోడం స్వభావం. రాళ్ళు దేవుళ్ళయితే రాసుల్ని మింగునా అనగలిగే చేవకోటి కొక్కడికిమాత్రమే వుంటుంది.

సత్యనారాయణ అనే ఆ అపరిచితుడు ఎదుటి మనిషి తన వాక్యాంశాలను ఏ మాత్రం అవగాహన చేసుకుంటున్నాడో తెలుసుకొనే నిమిత్తం కొద్ది క్షణాలు విరామం యిచ్చి 'ఎందుకు చెబుతున్నానంటే' అంటూ పునరారంభం చేయబోయాడు

'చెప్పండి. మీరు విషయం చెప్పండిచాలు. కారణాల్ని నేనూహించుకుంటాను" అన్నాను.

'ఒకసారి హైస్కూల్లో పరీక్షలు జరుగుతున్నాయి. ఒక పరీక్షకు నేను అరగంట లేటుగా గానీ వెళ్ళలేక పోయాను. నూట రెండు డిగ్రీల జ్వరం తీవ్రతలో వాడిపోయినా తోటకూర కాడలా డెస్కుపైన సోలి పోతున్నాను. ప్రక్కనే కూచుని హెడ్మాస్టరుగారు కాఫీ త్రాగించారు. 'ఏం భయపడొద్దు బాబూ! నీ చేతనైనంతవరకే వ్రాయి. వీలుగాకపోతే మానెయ్యి' అంటూ బుజ్జగించారు. వింటున్నారా మేష్టారుగారు! పరీక్షలో నాకు పాసయ్యేటందుకు రావలసిన మినిమమ్ మార్కులకన్నా అయిదు మార్కులు తక్కువగా వచ్చాయి. ...

"........................."

'మిగిలిన సబ్జక్టులలో ఎన్ని మార్కులొచ్చాయని అడగిలేదే మీరు! వాటిలో బాగానే వచ్చాయి. కానీ ఏం లాభం ఆరోజుల్లో రూల్సు చాలా స్ట్రిక్టుగా వుండేవి. ఈ విద్యార్థి తప్పనిసరిగా యింకొక సంవత్సరం అదే క్లాసులో వుండవలసిందేనని, హెడ్మాస్టరు మినహాగా మిగిలిన హైస్కూలు పరీక్షలకమిటీ నిర్ణయించింది. ఐతే కమిటీనిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా, పరీక్షల నిబంధనలను త్రోసి రాజంటూ నా పేరు ప్రమోషనులిస్టులో కనిపించింది. ఇక చూచుకోండి తమపై గిట్టనివాళ్ళు పై అధికారులకు ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలు వ్రాసి పడేశారు. డి. ఇ. ఒ. గారు ఎంక్వయిరీ కోసం రెక్కలు గట్టుకుని వచ్చి వాలిపోయారు. ఎన్ని విధాలుగా తర్కించి అడిగినా హెడ్మాస్టరుగారు చెక్కుచెదరకుండా ఒక్కటే మాటపైన కూచున్నారు. 'వాడు నా స్టూడెంటు. వాడెలాంటి స్టూడెంటయింది నాకు తెలుసు. వెధవ ముదనష్టం అయిదు మార్కులకోసం వాణ్ణి ఫెయిల్ చెయ్యమంటారటండీ! మిగిలిన వాటిల్లో అరవైలూ, డెబ్బయిలూ రాగా ఒక సబ్జక్టులో అయిదు మార్కులు తక్కువ కాగానే యికవాడు పైతరగతికి పనికి రాడంటారా? ఆ మాత్రం యోగ్యతను గుర్తించి ఒక స్టూడెటును పాసుచేసే అధికార

మైనా లేకపోతే యిక నాకీ హెడ్మాష్టరు గిరీ ఏం చేసుకోడానికండీ! మీకొక్క నమస్కారం! దీన్ని నేను తప్పనుకోలేను, కర్తవ్యమనుకున్నాను. తర్వాత మీ యిష్టం అనేశారు పాపం, డి. ఇ. ఒ. గారు మాత్రం ఏం చేస్తారు? ఈ మొండివాడితో గొడవెందుకనుకుని విషయ వివరణ చేస్తూ ప్రత్యేక పరిస్థితుల దృష్ట్యా ఈ ఒక్క కేసునుమాత్రం మన్నించవలసిందిగా డైరెక్టరుగారికి సిఫార్సుచేసి తమ పాట్లేవో తాము పడ్డారు....."

సత్యనారాయణ కథనం వల్ల నాకొక విషయం తెలిసింది. వెంకట్రావు గారు ఉడుండీ ఒక అవకతవక పని చెయ్యడ మనేది అర్ధాంతరంగా వచ్చింది గాదు., ఇదాయనకు ఆదినుంచీ వున్న జబ్బేనన్న మాట!

మరికొంత సేపటివరకూ, అలాగే లోకాభిరామాయణంతో కాలం వేగించి 'ఇక వెళ్ళొస్తానండీ' అంటూ లేచి నిల్చున్నాడు సత్యన్నారాయణ.

'రేపాదివారం గదా! హెడ్మాస్టరు గారొస్తే రావచ్చు. రేపు సాయంకాలం వచ్చి వెళ్లండి" అన్నాను.

'అబ్బే, వీల్లేదండీ! రేపు నాకు నైట్ డ్యూటీ వుంటుంది' అన్నాడు సత్యన్నారాయణ.

'నైట్ డ్యూటీయా! ఏ డిపార్టుమెంటులో వున్నారు?"

'రైల్వేలో పని చేస్తున్నానండీ, డ్రయివరుగా!'

చివరి మాట చెవిలో పడేసరికి నా సందేహం పొగమంచులా విచ్చిపోయింది. రెండు పర్యాయాల్లోనూ మొదటిసారి యూనిఫారంలో చూచాను గనుక, రెండో సారి మామూలు దుస్తుల్లో యితణ్ణి గుర్తుపట్టలేకపోయి వుంటాను.

కథకంతా కీలక ప్రాయమైన సంఘటనకు నాకిప్పుడొక సంజాయిషి దొరికినట్టయింది, ఇతడి చేతిలోనుంచీ 'పిక్కర్' జారి క్రింద పడిపోవడం

కేవలం ఒక ఫార్సులాంటి సంఘటనే కావచ్చు. బండిని కాసేపు నిలబెట్టడం కోసం ఒక సాకుగా ప్రయత్నపూర్వకంగానే యితడా పనిముట్టును జారవిడచి వుండవచ్చుననుకోడానికి ఎంతైనా అవకాశం వుంది.

ఎలాగైతేనేం, కొండను త్రవ్వడమంత పెద్ద ప్రయత్నం చేయకుండానే నేను ఎలుకను పట్టేయ గలిగాను,

* * * *

బాణావరం వచ్చేసరికి వెంకట్రావుగారి వ్యక్తిత్వం చుట్టూ అద్భుతమైన 'యిమేజి' ఒకటి నెలకొని వుండటం గమనించాను. వూరి ప్రక్కన రైలు దారి ఏర్పడి నూరేళ్ళు దాటింది. నాటికీ నేటికీ రైలొకసారి స్టేషను నుంచి కదిలినతర్వాత మార్గమధ్యంలో దాన్ని ఆపివెయ్యగలిగిన మానవ మాత్రుడెవడూ లేడు. ఒక వెంకట్రావుగారుతప్ప.

అది వట్టి అపోహ అని నాకు తెలుసు. అవసరమైతే నిరూపణ చెయ్యగలను కూడా! కానీ తీరా నా వాదం విన్నతర్వాత ఈ మూఢజనులు నా పైనే తిరగబడి 'అలాగైతే ఆరోజు బండిలో సత్యనారాయణ అనే అదే డ్రయివరు రావడం ఎలా సంభవించింది? అందుకైనా కారణం వెంకట్రావుగారి ఆత్మబలం కాదా?" అంటూ ప్రశ్నించి, నన్ను నిరుత్తరుణ్ణి చేస్తారేమోనన్న భయం నా కుండనేవుంది.

ఐతే ఒకటి, తనచుట్టూ చోటుచేసుకున్న 'యిమేజి'నే వెంకట్రావుగారు తన చేజేతులా దులిపివెయ్య జూడడం గూడా పిచ్చితనంలో ఒక అంశమేనేమో 'అబ్బే, యిందులో నేనుచేసిన యింద్రజాల మేముందయ్యా! ఒక మనిషి చావుబ్రతుకుతో వున్నాడని తెలియగానే డ్రయివరు బండిని ఆపేసి వుంటాడు. 'రూలు' కన్నా మనిషి ముఖ్యంగదా" అంటుంటా రాయన.